

A KÖZMŰVELŐDÉSI HÁLÓZAT ÚJJÁÉPÍTÉSE, ÚJJÁSZERVEZÉSE

A pályázaton támogatást nyert észak-magyarországi településeken végzett szakfelügyeleti vizsgálatok tapasztalatairól

Régióinkban a népesség csökkenése hosszú évek óta megállíthatatlan. Ez a tendencia leginkább a kistelepüléseken figyelhető meg, s közülük is bizonyosakat a többinél is jobban sújtja.

Ezekben a falvakban, községekben alakult ki – a rendszerváltás után – a legnagyobb arányú munkanélküliség, ami sok esetben a 20–30, de nem ritkán a 40–50 %-ot is elérte. Nehéz helyzetbe kerültek a kistelepülések önkormányzatai, hiszen a hirtelen rájuk zúdult gondokkal nem tudtak kellőképpen megküzdeni. Az óriásira nőtt munkanélküliség miatt megindult a falvak gazdasági ellehetetlenülése, illetve felerősödött a már korábban megkezdődött elvándorlás, s ezzel együtt a települések elöregedése.

Természetesen ez a változás az élet minden területére kihatott, így a falu társadalmának kulturális életére, szokásaira és magára az intézményrendszerre is. Az átalakulás egyik legnagyobb vesztese a közművelődés volt, beleértve az intézményrendszert, és az e területen dolgozó szakembereket egyaránt.

Mindezen megváltozott társadalmi, gazdasági és politikai viszonyok közepette igen nagy jelentőséggel bírt és bír az a tény, hogy hosszas viták, nehézségek és kompromisszumok közepette, de végül is megszületett a CXL/1997. évi törvény a Kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. Azzal, hogy a törvény kimondta a kistelepülések számára a közösségi tér, a városok számára pedig a közművelődési intézmény biztosításának kötelezettségét, megszüntette a korábbi helyzet sugallta bizonytalanságot, illetve egyértelműsítette a szakma és az intézményrendszer fontosságát.

Jelentős és fontos döntés volt a törvény értelmében megalkotott 15/1998. (III. 31.) sz. MKM rendelet, amely érdekeltté tette az önkormányzatokat, hogy lehetőségeik szerint évről-évre többet fordítsanak a helyi közművelődésre.

Mindezek után a közművelődés területén az elmúlt évtizedek legnagyobb jelentőségű döntése volt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által 2000-ben kiírt revitalizációs pályázat.

Ez az összegszerűségében (2000-ben 200 millió Ft) nem túl nagy kerettel kiírt pályázat jóval túlnőtt a tényleges anyagi hasznán. Azt sugallta a kistelepüléseknek, hogy a tárca, a politika és a szakigazgatás fontosnak tartja a közművelődést, ezért segíti és támogatja az intézmények újraindítását. Sok helyen az egyébként is meglévő szándékot ennek hatására tett követte, s ma a két év tapasztalatát tekintve óriási előrelépésről számolhatunk be. A pályázat új, alkotó energiákat szabadított fel, óriási lehetőséget adva a kistelepülések közösségi művelődésének, a

humán kultúra és a település egészének fejlődéséhez.

Ennek megfelelően máris felépült, megszépült sok intézmény, ahol esztétikus környezetben, jó körülmények között nyílik lehetőség a falu lakóinak az egyéni és közösségi művelődési igényeik kielégítésére.

A revitalizációs pályázat két éves sikere egyértelműen bizonyítja a kezdeményezés helyességét, és az iránta meglévő komoly igényt. Mutatja egyúttal azt is, hogy a falvakban megvan az erő a saját sorsuk irányításához, igény a fejlődésre, az akarat, az összefogás a közös cél eléréséhez.

Természetesen a fejlesztés irányát, a közös célt befolyásolja a település fekvése, földrajzi elhelyezkedése csakúgy, mint gazdasági és művelődéstörténeti múltja, a lakosság összetétele és a meglévő intézményrendszer egyaránt.

I. A közművelődési hálózat újjáépítésére és újjászervezésére kiírt pályázat

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 2000-ben is, a hátrányos helyzetű kistelepüléseken élők művelődési feltételeinek megteremtéséhez „A közművelődési hálózat újjáépítésére és újjászervezésére” pályázatot hirdetett, melyhez 200 millió forintot biztosított.

A felhívásra közel azonos számú település nyújtott be pályázatot, mint 1999-ben, és 68 részesült támogatásban.

A pályázati felhívásban foglalt feltételek azonosak voltak az előző évvel, azzal a különbséggel, hogy 2000-ben már a helyi, elfogadott közművelődési rendeletet is mellékelni kellett a pályázathoz.

Észak-Magyarország területéről (Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) 29 település részesült támogatásban.

Mivel a támogatási összeg duplája volt az 1999. évi lehetőségnek, de a nyertes pályázók száma közel hasonló volt az előbbi pályázathoz, a támogatási összeg átlagosan magasabb a 2000. évben. Ez azért jelentős, mert a települések a nagyobb támogatási összegből több feladatot tudtak, tudnak végrehajtani.

Átlagosan: Nógrád megye	4 település	3.250 eFt
Heves megye	1 település	5.000 eFt
B.-A.-Z. megye	12 település	3.270 eFt
Szabolcs-Sz.-B.	12 település	2.850 eFt

(1999-ben az egy településre jutó átlag támogatási összeg 1.400 eFt volt.)

1999-ben az elosztási mód, még ha igen körültekintően és differenciáltan támogatott egy-egy felújítási részprogramot, több esetben csak az újraélesztés első, de jelentős és eredményes mozzanatát idézte elő, a folyamat nem fejeződhetett be.

Az 1999. évi döntés folyamatában, de 2000-ben is, az alapvető szakmai és politikai dilemma az volt, hogy:

– több település kapjon támogatást, de kevesebbet, vagy

– kevesebb település kapjon támogatást, de többet.

A 2000. évi döntési folyamatnál ez a dilemma némileg feloldódott. Megállapítható, hogy (legalábbis az észak-magyarországi területen) a támogatással és az önrésszel a legtöbb település meg tudta, meg tudja oldani a kitűzött feladatokat. Azokon a településeken, ahol kevesebb támogatást kaptak, mint a pályázatban igényeltek, ott:

– vagy módosították, szerényebbé tették a felújítási tervet,

– vagy képviselőtestületi határozattal megemelték az önrészt,

– vagy az újraindítási programjukban elhagyták, illetve csökkentették az eszközbeszerzést, bízva az „érdekltség-növelő támogatás”-ban.

Előrelépés történt, hogy a pályázatban résztvevő településeken közművelődési szakértők előzetesen személyesen tájékoztatták a feltételekről, a támogatási kérelem indokoltságáról, s tapasztalataik alapján írásbeli javaslatot tettek a bíráló bizottságnak.

Az 1999. évhez viszonyítva a 2000. évben pozitív változás történt a támogatáshoz való hozzájutásban.

Korábban gondot okozott ugyanis, hogy a 217/1998. évi Kormányrendeletből adódó programfinanszírozás alapján az önkormányzatok utólagosan, az állami kincstáron keresztül, számlák alapján kapták meg a támogatási összeget.

2000-ben az önkormányzatok már előre megkapták – sajnos egyéb okok miatt csak októberben – az elnyert támogatást. Ez azért jelentős, mivel a nyertes pályázók általában forráshiányos kistelepülések, ahol az anyag- és eszközigényes felújításhoz nehezen tudták megelőlegezni a pénzt.

II. Az érintett települések aktuális és részletes, teljességi vizsgálatáról

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium Közművelődési Főosztálya 2000 őszén általános és részletes, teljességi szakfelügyeleti vizsgálatot indított Észak-Magyarország négy megyéjében (Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg) azon 29 településen, amelyek 2000-ben támogatást kaptak a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által meghirdetett „A közművelődési hálózat újjáépítése, újjászervezése” (közművelődési revitalizáció) pályázaton.

A vizsgálat végzésének jogalapja az 5/1999. (III. 26.) NKÖM rendelet, „A kulturális javak védelméről, a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről” szóló 1997. évi CXL. törvény 88. § i) pontja és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 97. §-a volt.

A 29 települési önkormányzat feladatellátását vizsgáló

szakfelügyeleti munkában 16 fő szakértő kapott megbízást, akik 2000. szeptemberében kezdték el munkájukat, s azt többségükben 2000. december végére fejezték be.

A szakfelügyeleti vizsgálat alapvetően 3 témakörre terjedt ki:

– a települések története, általános helyzete, művelődési hagyományai,

– az önkormányzatok közművelődési feladatellátása, ezen belül igazgatási kötelezettségük teljesítése, intézményfenntartó szerepük,

– az intézmény újjáépítési, újjászervezési pályázaton nyert támogatásának felhasználása; értékelés, segítség.

A szakfelügyeleti jelentések összegzésekkel és javaslatokkal zárultak.

A jelentésekből kitűnik az az alapelv, hogy a szakfelügyeleti vizsgálatok segítő szándékúak voltak, a hiányszágok megállapítása mellett a szakértők tájékoztatták a település vezetőit a megoldás lehetőségeiről, igazolási és szakmai tanácsokat adtak.

A szakértők dokumentumelemzés, interjúk, intézmény- és programlátogatások lehetőségeivel élve, több esetben vonatkozó dokumentumok előzetes megküldése után 2–4 napot töltöttek a helyszíneken, ahol az önkormányzat vezetői, az apparátus és a szakemberek készségesen segítettek a vizsgálat lebonyolítását.

Az összegzésben azokat a közművelődési feladatellátást jellemző nagyobb kérdésköröket emeljük ki, melyek helyi állapota a szakértői jelentések többségében megtalálható.

1. A települések általános jellemzői

Összességében megállapítható, hogy a fent említett települések szinte mindegyike társadalmi-gazdasági nehézségekkel küszködik. Túlnyomó többségük a 219/1996. (XII. 24.) Kormányrendelet mellékletében foglaltak szerint az elmaradott térségek, illetve települések sorába tartozik. A 219/1996. (XII. 24.) Kormányrendelet mellékletének tanúsága szerint is a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból is elmaradt települések.

A jelentésekből megállapítható azonban, hogy a települések 1993. óta infrastrukturális szempontból jelentősen gyarapodtak. Ez megfigyelhető a víz- és gázvezetés kiépítésében, a telefon elterjedésében, az úthálózat korszerűsítésében, a kábeltelevízió kiépítésében, a televíziós adatok vételi lehetőségeinek javításában, a közlekedés korszerűsítésében, stb. Jelenleg több település, főleg társulás formájában, a szennyvízhálózat kiépítésén fáradozik, keresi a beruházás központi és egyéb forrásait.

Tanulságos végigtekinteni, hogy a települések népességszáma milyen szóródást mutat.

A 29 település népességszám megoszlása:

500 fő alatt	10 település
500–1000 fő között	8 település
1000–1500 fő között	6 település
1500–2000 fő között	3 település
2000 fő felett	2 település

A fenti kistéleplések általános problémáit az alábbiakban összegezhetjük:

- gazdasági, megélhetési, munkanélküliségi problémacsoport,
- közösségek, több helyen civilszervezetek hiánya, az információk hasznosítási készségének és képességének alacsony foka,
- környezeti, természeti katasztrófák (árvíz, belvív), életmódból adódó egészségügyi, mentális és szociális problémák,
- a felgyorsult világ „átlépi” az évszázadok alatt kialakult helyi emberi értékeket, kultúrát.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy e területen az alábbi sürgető feladatok jelentkeznek:

- az elmaradott térségekben, településeken élő emberek életminőségének javítása,
- gazdasági, terület- és település, közösségi fejlesztés elindítása és megvalósítása,
- az információkhoz jutás feltételeinek megteremtése, az információk hasznosítási képességének fejlesztése,
- a meglévő mentális, szociális, etnikai-kisebbségi problémák megoldása.

A települések problémáinak megoldása nem választható el az adott kistérség, az adott régió problémáinak megoldásától.

Megállapítható, hogy a fent említett településeken már most is érezhető, hogy a művelődési ház felújításával, újraindításával egyfajta pezsgés indult meg, mely hozzájárul, hozzájárulhat a közösségfejlesztés továbbfejlődéséhez, a településfejlesztéshez.

2. Az önkormányzatok kulturális-közművelődési politikája

E témakörben fontos volt megvizsgálni azt, hogy az érintett önkormányzatok rendelkeznek-e valamilyen településfejlesztési tervvel, illetve közművelődési koncepcióval.

Általánosságban tapasztalhattuk, hogy jelenleg a települések túlnyomó többsége a Megyei Területfejlesztési Tanácsok, a Kistérségi Területfejlesztési Társulások mentén formálja meg és rögzíti fejlesztési terveiket. A kistérségi társulások általában egyediek és sajátosak (pl.: Szuhavölgyi Bányászlatka Települések Önkormányzati Szövetsége – Kurtyán, Tríz, Első Nyírségi Fejlesztési Társaság – Nyírtét).

Ezek a kistérségi településfejlesztési társulások a Megyei Területfejlesztési Tanácsok segítségével különböző programokba kapcsolódtak be, mint pl.: Gyors Reagálás Program, Amerikai Fejlesztési Intézet, SAPARD program, mely programok alapján dolgozták ki a kistérségi fejlesztési stratégiájukat, és ezek segítségével az egyedi vonások megőrzésével az egyes települések kialakíthatják jövőképeket.

Sajnos a szakfelügyeleti jelentések keveset szólnak a településfejlesztési törekvésekről, azonban e vonatkozásban az alábbiakat kell megjegyeznünk.

Az Európa Tanács által kiadott „Vidéki Térségek Európai Kartája” c. dokumentum eszmerendszere a fejlesztés egyik célját a következőképpen jelöli meg:

„A vidéki népesség számára vonzó, biztos megélhetést, komfortos életkörülményeket, támogató közösségi és igényes kulturális közeget garantáló lakó-munka- és rekreációs hely biztosítása.”

E cél érdekében kellene minél erőteljesebben megjeleníteni a kultúra, a közművelődés fontosságát a településfejlesztési koncepcióban. A tapasztalatok szerint a települési fejlesztési elképzelések között alig szerepel a közművelődés, a fő hangsúlyt az infrastruktúra fejlesztése, a munkahelyteremtés, a regionális és kistérségi oktatásfejlesztési intézkedési terv alapján a közoktatásügy képezi.

A kistérségi fejlesztési törekvések nyomán általában megállapítható, hogy a kultúra és a közösségek területén pozitív változások jelentkeznek. Így javul az iskolán kívüli képzés és művelődés hatékonysága, a szakemberek helyi kötődése erősödik, csökken a kistérséget elhagyók száma, valamint a meglévő és létrejövő szellemi erőforrás gyakorlati alkalmazása erőteljesebbé válik.

A fentiekben vázolt kistérségi vagy településfejlesztési koncepciónak értelemszerűen magában kell foglalnia a jelenlegi helyzet elemzését, s az erre épülő közép és hosszabb távú közművelődési fejlesztési tervek elvi szintű megfogalmazását is. Ez lehet kiindulópontja az egyes kulturális, közművelődési területeken elvégzendő feladatok, ezek pénzügyi vonzatait, és az anyagi forrásokat megjelölő közművelődési koncepciónak.

Az érintett községek túlnyomó többsége nem rendelkezik közművelődési koncepcióval.

Általában olyan dokumentumok találhatóak az önkormányzatoknál, amelyeket a 2000. évi revitalizációs pályázatukban fogalmaztak meg. Ezek a dokumentumok szakmailag elismerésre méltóak, alapját képezhetik a koncepció megalkotásának, de azok nem koncepciók. Ezek a dokumentumok az 1997. évi CXL. tv. mentén a valóságos helyi hiányok és igények felsorakoztatása, melyek kiinduló pontjai a település közművelődési revitalizációjának.

3. Az önkormányzatok közművelődés-igazgatása

a.) A képviselőtestületek és szakbizottságok

Az érintett képviselőtestületek az érintett településeken a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvényben foglaltak alapján végzik közfeladatukat.

A vizsgált települések mintegy egyharmadában működik kulturális, oktatási-kulturális bizottság. Természetesen ezek a nagyobb lélekszámú községek. A kis lélekszámú településeken általában csak jogi-ügyrendi és szociális-egészségügyi bizottságok működnek.

A működő kulturális jellegű bizottságok az 1990. évi LXV. tv. 23-27. §-ai alapján működnek.

Általában főbb feladataik:

- előkészítik a képviselőtestület közművelődési tárgyú döntéseit, szervezik és ellenőrzik ezek végrehajtását;

– ellenőrzik a hivatal döntés-előkészítő munkáját, és a döntés végrehajtására irányuló tevékenységet;

– kezdeményezhetik a polgármester intézkedését, amennyiben a hivatal közművelődési tárgyú tevékenységében eltér a képviselőtestület álláspontjától, döntésétől.

Általános tapasztalat, hogy a működő kulturális jellegű szakbizottságok tevékenységében túlteng az operativitás, azaz a közvetlen szervező és lebonyolító munka. Ez azért is lehetséges, mivel a revitalizáció előtt nem volt a településen megfelelő kulturális infrastruktúra, illetve szakember. Továbbá azért is, mivel e területen kevés az átfogó, koncepcionális jellegű előterjesztés, mely átfogó és hosszú távra szól.

Örömteli az, hogy három településen a pályázat hatására és eredményeként 2000-ben kulturális bizottságot hoztak létre, elsősorban a pályázatban foglalt feladatok irányítására és ellenőrzésére.

b.) A helyi közművelődési rendeletek általános tapasztalatai

A 2000. évi művelődési házak újjászervezése, újraindítása pályázat feltétele volt, hogy a pályázó önkormányzat rendelkezzen az 1997. évi LXV. tv. 77. §-a alapján előírt közművelődési rendelettel. Ennek értelmében valamennyi település elfogadta azt, túlnyomó többségük 2000 tavaszán, a pályázat beadását közvetlenül megelőzően.

A szakfelügyelők részletesen elemezték az adott település rendeletét, melyek a vizsgálati jelentések egyik legerősebb és leghasznosabb fejezetei.

Általában az alábbi kritikai megjegyzéseket tapasztalhattuk:

formai hiányosságok:

– Sok esetben a rendelet, mint jogi dokumentum a formai követelményeknek nem felel meg (pl. hiányzik a rendelet hatálya vagy a zárórendelkezés).

tartalmi hiányosságok:

– A rendeletek általában túl sematikusak. Bár tartalmilag követik a NKÖM által kiadott „Szempontok és segédanyagok ...” c. kiadványban foglaltakat, azonban azok nem egyediek, nem sajátosságok, többségükben helyi, konkrét közművelődési formát nem említenek. Ez talán betudható annak, hogy „viszonylag” gyorsan kellett megalkotni a rendeletet a pályázat beadásának érdekében. Oka lehet az is, hogy rendkívül kevés számú a rendeletet megalapozó helyzetelemzés.

– Több esetben rendkívül elnagyolt a rendeletekben a finanszírozási formák és a személyi feltétel(ek) meghatározása.

– Néhány esetben a szervezeti keret megállapítása zavaros, mivel a rendelet a közművelődési intézmény feladatkörét akarja meghatározni, holott az az önkormányzat kötelező feladata, s a feladat végrehajtásának szervezeti kerete a közművelődési intézmény.

– A rendeletből általában hiányzik az együttműködő partnerek körének feltüntetése, a civil szervezetekkel történő együttműködés.

– Összességében megállapítható a rendeletek leg-

nagyobb hiányossága, hogy az önkormányzat közművelődési feladatának meghatározásakor megismétlik a kulturális törvény 76. § (2) bekezdés a-h. pontját. Továbbá az is, hogy ezekhez nem rendelnek konkrét, egyedi és sajátos részfeladatokat, konkrét tevékenységi formákat.

c.) A művelődési házak alapító okiratainak általános jellemzői

A pályázathoz kötelező jelleggel szintén csatolni kellett az új közművelődési intézmény alapító okiratát. Ezeket az alapító okiratokat is túlnyomó többségben a pályázat beadása előtt fogadták el a képviselőtestületek.

Az alapító okirat kötelező tartalmát az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. tv. VII. fejezet 88. § (3) bekezdése és a 217/1998. (XII. 30.) Kormányrendelet III. fejezete írja elő.

A szakfelügyeleti jelentések szerint (a jelentések 85 %-a elemezte részletesen) az alapító okiratok általában nem felelnek meg a fenti követelményeknek, mivel ezek hiányosak. Legszembetűnőbb, hogy az alapító okiratban nem tüntetik fel az intézmény tevékenységi köre mellett a szakágazati besorolást, a TEAOR számokat.

Örömdetes, hogy a szakfelügyelők konkrét, használható javaslatokat tettek az alapító okiratok módosítására.

d.) Az intézmények önkormányzati döntéseket igénylő egyéb dokumentumainak véleményezése

Az 1997. évi CXL. tv. 78. § (5) bekezdése tételesen felsorolja az intézmény működtetésével kapcsolatos igazgatási tennivalókat. Általában az intézmények tevékenységének kényszerű szüneteltetésének, az újraindítás bizonytalanságai miatt az intézmény működéséhez szükséges dokumentumok, így:

- az intézmény szervezeti és működési szabályzatának, éves munkatervének és költségvetésének jóváhagyása,
- az intézmény vezetőjének kinevezése (megbízása) a vonatkozó jogszabályok és a pályázatban vállaltak szerint,
- az intézmény használati szabályainak meghatározása többségükben még nem kerültek elfogadásra.

A szakfelügyelők felhívták a figyelmet arra, hogy az új intézmény átadásával egyidőben a dokumentumok elkészítését és elfogadását pótolni szükséges. Állami keretből pályázat útján kapott támogatások felhasználásával kapcsolatos szabálytalanságot a szakfelügyelők nem állapítottak meg.

e.) Az intézmények fenntartásához szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása

A jelentések alapján a vizsgálat időpontjában az önkormányzatok továbbra is méltatták a pályázatban leírt személyi feltételek biztosítását. 13 településen már 2000 végén pályázatot hirdettek, vagy egyéb alkalmazási eljárást indítottak meg.

A szakfelügyelők jelentésükben a helyzetelemzés fejezetben részletesen taglalták a művelődési házak tárgyi feltételeit, melyek néhány nagyobb lélekszámú település kivételével elsomorítóak. Az önkormányzatok úgy nyilatkoztak, hogy a pályázati támogatásból kapott pénzeszég csak a felújításra és némi bútorzatra elegendő.

Szinte valamennyi önkormányzat a revitalizáció után technikai eszközöket, szakmai bútorzatot kíván beszerezni.

Az önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő önkormányzatok saját erőből rövid távon e hiányok pótlására, az intézményi feladatellátáshoz szükséges tárgyi feltételek biztosítására aligha lesznek képesek.

Ennek tudatában a szakfelügyelők felhívták a figyelmet arra, hogy a saját erőforrásuk mellett éljenek az alábbi pályázati lehetőségekkel:

– a helyi önkormányzatok könyvtári és közművelődési érdekeltségű támogatója a 15/1998. (III. 31.) MKM rendelet alapján,

- pályázat a Közművelődés-pártoló Önkormányzat címre,
- a Nemzeti Kulturális Alapprogram pályázatai,
- tematikai pályázat, teleház létesítésével és működtetésével kapcsolatos pályázatok.

4. A polgármesteri hivatalok közművelődési tevékenysége

Az érintett települések polgármesteri hivatalaiban dolgozók létszáma nem teszi lehetővé, hogy külön köztisztviselő foglalkozzon teljes munkaidőben a közművelődéssel. E terület tennivalóit általában a polgármesterek és a jegyzők végzik közösen.

Néhány példa munkájuk tartalmából:

- a helyi közművelődési rendeletek előkészítése,
- az intézményi alapító okiratok előkészítése,
- pályázatok elkészítése,
- a közművelődési intézmények felújításának irányítása, ellenőrzése,

– javaslatok kialakítása a művelődési házak leendő vezetőinek személyére,

– a községek hagyományos kulturális jellegű nagyrendezvényeinek (millenniumi falunap, öregek napja, nemzeti-társadalmi ünnepek, gyermeknap, stb.) előkészítése, operatív lebonyolítása, bevonva a polgármesteri hivatalok dolgozóit is.

Általában a polgármesteri hivatalok belső struktúrájában csak részben különül el a közművelődési feladatellátás. A községek közművelődési revitalizációi, a vonatkozó törvények és más jogszabályok szükségessé teszik, hogy a hivatalok szervezeti és működési szabályzataiban, továbbá a munkaköri leírásokban konkrétan jelenjenek meg a közművelődési feladatok.

Ez azért is fontos, mert a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény szabályozza e tekintetben is a polgármester és a jegyző feladatait. E törvény 36. § (2) bekezdés a) pontja szerint a jegyző gondoskodik az önkormányzat működésével kapcsolatos feladatok ellátásáról, amelyekben kötelezőként sorolja be a közművelődési feladatellátást.

III. Javaslatok

A szakfelügyeleti jelentések javaslatot fogalmaztak meg, melyek általános tartalmát az alábbiakban összegezhettük:

- a közművelődési koncepció és fejlesztési terv megalkotása,
- a helyi közművelődési rendeletek, az intézmények alapító okiratainak módosítása,
- személyi feltételek biztosítása,
- az intézmények éves költségvetésének jogszabály szerinti megállapítása, jóváhagyása,
- az intézmények éves munkaterveinek elkészítése, jóváhagyása,
- a szakmai-szervezeti dokumentumok elkészítése,
- munkaköri leírások, kinevezési okmányok elkészítése,
- az intézmények átadása után a szervezeti és működési szabályzatok megalkotása, elfogadása,
- nyilvántartó könyvek beszerzése, vezetése, a statisztikai adatszolgáltatás rendje,
- továbbképzési és beiskolázási terv elkészítése,
- az intézményvezetők beszámoltatása a képviselőtestületek előtt,
- a megyei és kistérségi közművelődési együttműködés lehetősége,
- a különböző szakmai pályázatokon való részvétel.

A szakfelügyelői jelentésekben foglalt javaslatok általában helytállóak, végrehajtásuk garantálhatja az intézmények indításának és működésének megfelelő szakmai, szervezeti, jogi és igazgatási hátterét.

Javasoljuk továbbá, hogy az adott település átfogó szakfelügyeleti vizsgálatáról készült jelentést tájékoztatóul kapják meg az illetékes megyei önkormányzati hivatalok közművelődéssel foglalkozó irodái vagy osztályai azzal a kéréssel, hogy a jelentést tanulmányozás után továbbítsák a megyei közművelődési szaktanácsadó és szolgáltató intézményükhöz hasznosításra.

Ezzel a következő kívánatos célokat érhetjük el:

a.) egy lehetséges modellt mutatunk a települési önkormányzatok közművelődési feladat ellátásának korrekt szakmai vizsgálatához,

b.) az önkormányzatok feladatellátásának mérhetőségét a hitelesség irányába mozdíthatjuk el az alapjaiban egységes, összehasonlítható vizsgálati komponensek rendelkezésre bocsátásával,

c.) a jelentések ismeretében a megyei közművelődési szaktanácsadó és szolgáltató intézmények közvetlen lehetőséget kapnak arra, hogy az érintett településen figyelemmel kísérjék, segítsék, gondozzák a leírt javaslatok megvalósulását,

d.) további egzakt dokumentumokkal gyarapíthatjuk a megyei adatbankokat.